

ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS NARKOTIKŲ KONTROLĖS KOMISIJOS 2024 M. VEIKLOS ATASKAITA

2025-01-27 Nr. R28-13

I. SKYRIUS

NARKOTIKŲ KONTROLĖS KOMISIJOS SUDARYMAS IR UŽDAVINYS

Šilutės rajono savivaldybės narkotikų kontrolės komisijos (toliau – Narkotikų kontrolės komisija) uždavinys – vykdant valstybės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos politiką, koordinuoti narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos veiksmus savivaldybės teritorijoje.

Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2022 m. vasario 24 d. sprendimu Nr. T1-932 (2023 m. spalio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės tarybos sprendimo Nr. T1-139 redakcija) patvirtinta Narkotikų kontrolės komisija. Narkotikų kontrolės komisijos nariai atstovauja sveikatos, švietimo, socialinėms įstaigoms, galinčioms atlikti psichoaktyviųjų medžiagų kontrolę ir taikyti administracinio poveikio priemones, organizuoti ir teikti priklausomybių gydymo bei psichologinės socialinės reabilitacijos paslaugas, vykdyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos priemones tikslinėms grupėms ir visai bendruomenei. Narkotikų kontrolės komisiją sudaro 14 narių: Edita Šukytė – Šilutės rajono savivaldybės Administracijos direktoriaus pavaduotoja (Narkotikų kontrolės komisijos pirmininkė), Laura Kuliešienė – Šilutės rajono savivaldybės administracijos Viešųjų paslaugų skyriaus vyriausioji specialistė-sveikatos reikalų koordinatore (Narkotikų kontrolės komisijos pirmininkės pavaduotoja), Vaiva Pranauskienė – Šilutės rajono savivaldybės administracijos tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatore (Narkotikų kontrolės komisijos sekretorė), Loreta Irena Baguckienė – Klaipėdos apygardos prokuratūros Tauragės apylinkės prokuratūros prokurorė, Audronė Barauskienė – Šilutės rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus vedėja, Jurgita Kaktienė – Tauragės apskrities vyriausiojo policijos komisariato Šilutės rajono policijos komisariato Veiklos skyriaus vyriausioji tyrėja, Alvydas Pranauskas – Vaiko gerovės ir globos centro direktoriaus pavaduotojas socialiniams reikalams, Kristina Surplė – Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro direktorė, Valdas Miliauskas – VšĮ reabilitacijos namų „Gabrielius“ direktorius, priklausomybių konsultantas, Rimvydas Petrauskis – Šilutės atviro jaunimo centro direktorius, Rimantė Čiutienė – Šilutės rajono savivaldybės administracijos vyriausioji specialistė-jaunimo reikalų koordinatore, Dalia Šiaudvyticnė – Šilutės Martyno Jankaus pagrindinės mokyklos direktoriaus pavaduotoja, Indra

Pranaitienė – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Klaipėdos apskrities vaiko teisių apsaugos skyriaus patarėja Šilutės rajono savivaldybėje.

II. SKYRIUS

NARKOTIKŲ KONTROLĖS KOMISIJOS VEIKLA

Komisijos veiklos forma – posėdžiai. Įgyvendindama pagrindinius uždavinius, Narkotikų kontrolės komisija inicijuoja pasitarimus aktualiais narkotikų kontrolės, narkomanijos prevencijos klausimais, analizuoja gautą informaciją iš socialinių, švietimo įstaigų, teisėsaugos institucijų. 2024 metais organizuoti 4 Narkotikų kontrolės komisijos posėdžiai ir tarpinstituciniai pasitarimai. Aptarti svarbiausi klausimai: Klaipėdos apygardos prokuratūroje vykusių koordinacinių pasitarimų apžvalga ir priimtų susitarimų įgyvendinimas Šilutės rajono savivaldybėje, narkotinių (psichotropinių) medžiagų plitimo švietimo įstaigose problemos, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mokyklose situacijų valdymo algoritmų aptarimas, policijos vykdomų prevencinių priemonių dėl neteisėtos alkoholio, narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolė. 2024-02-28 įvyko Šilutės rajono savivaldybės jungtinis tarybos komitetų posėdis dėl narkotinių medžiagų paplitimo savivaldybėje.

Klaipėdos apygardos prokuratūroje vykusių koordinacinių pasitarimų „Narkotinių (psichotropinių) medžiagų plitimo švietimo įstaigose bei kitose vaikų artimoje aplinkoje problemų aptarimas“ metu susitarta, kad miestų ir rajonų savivaldybės imsis priemonių užtikrinti, kad įstaigos, kurių veiklos priežiūrą jos vykdo, – švietimo, neformaliojo ugdymo, sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų įstaigos ir kitos su nepilnamečiais asmenimis susijusios įstaigos – įtarusios ar nustačiusios nepilnamečio asmens apsvaigimo faktą, nedelsdamos, bet ne vėliau kaip per 24 valandas, raštu informuos teritorinį policijos komisariatą ir Vaikų teisių apsaugos tarnybos teritorinį padalinį. Šilutės rajono savivaldybės meras 2024 m. sausio 30 d. potvarkiu Nr. M1-58 „Dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo Šilutės rajono savivaldybės mokyklose ir jų teritorijose situacijų valdymo algoritmų patvirtinimo“ patvirtino situacijų valdymo algoritmus. Visose Šilutės rajono savivaldybės mokyklose jų bendruomenės buvo supažindintos su situacijų valdymo algoritmais ir pasikeitusiomis tvarkomis. 3 mokyklose buvo keletas tėvų, nesutikusių su pasikeitusiomis tvarkomis.

Patvirtinus situacijų valdymo algoritmus dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mokyklose ir jų teritorijose, bendrojo ugdymo mokyklose situacija nežymiai pagerėjo, kai kuriose mokyklose fiksuota mažiau rūkymo atvejų, pagerėjo tėvų bendradarbiavimas su mokykla. Nors mokyklos

įvardijo elektroninių cigarečių lengvo prieinamumo, spartaus narkotinių medžiagų plitimo problemą, tačiau iš 98 atvejų, kai vaikai turėjo elektroninę cigaretę ar rūkė, tik 1 atvejis perduotas policijai. Atkreipiame dėmesį, kad elektroninių cigarečių ir jų pildyklių su neaiškios kilmės skysčiais įsigijimas, turėjimas yra latentinis pažeidimas. Elektroninių cigarečių rūkymas daro didelę žalą vaikų sveikatai. Vaiko apsvaigimas nuo alkoholio, narkotikų ar kitų psichiką veikiančių medžiagų yra jo gyvybinių funkcijų sutrikdymas cheminėmis medžiagomis ir traktuojamas kaip vaiko teisių pažeidimas. Todėl policija dėkoja už jai perduodamą svarbią informaciją, kuri turi didelę reikšmę organizuojant ir vykdant kitas policines priemones.

Atliepiant mokyklų įvardytas problemas įgyvendinant rūkymo, elektroninių cigarečių ir elektroninių cigarečių pildyklių, narkotinių (psichotropinių) medžiagų plitimo mokyklose prevenciją, siūloma naudotis Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro (toliau – Visuomenės sveikatos biuras) vykdoma Ankstyvosios intervencijos programa, kuri skirta vaikams nuo 12 metų, eksperimentuojantiems su psichiką veikiančiomis medžiagomis, tačiau kurie dar nėra priklausomi. Tėvų (globėjų, rūpintojų) sutikimu, Visuomenės sveikatos biuro specialistai organizuoja programos vykdymą mokyklose.

Siekdama mažinti su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu susijusias sveikatos ir socialines problemas, paskatinti vaikus ir jaunimą atsisakyti arba atidėti sprendimo pradėti vartoti psichoaktyvias medžiagas priėmimą, Šilutės rajono savivaldybė kartu su Visuomenės sveikatos biuru nuo 2024 m. liepos 3 d. įgyvendino projektą „Psichoaktyviųjų ir narkotinių medžiagų vartojimo pirminės prevencijos ir intervencijos priemonių taikymas vaikams, paaugliams ir jų aplinkos nariams Šilutės rajono savivaldybės švietimo įstaigose“. Projekto metu įgyvendinamos veiklos: programa – mokykla tėvams „Tabako ir alkoholio sąstai“; programa paauglių mokymui dėl alkoholio, tabako ir marihuanos vartojimo prevencijos; 2 dienų mokymai visuomenės sveikatos specialistams ir mokytojams skirti probleminio alkoholio, narkotikų vartojimo ir rūkymo prevencijai; edukacinė-praktinė stovykla paaugliams „Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo pirminės prevencijos“.

Formuojant neigiamą visuomenės požiūrį į alkoholio, tabako, narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimą, jau nuo mažens vaikams diegiamos sveiko gyvenimo vertybinės nuostatos. Vadovaudamosi Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, visos savivaldybės švietimo įstaigos vykdo nuosekliai, ilgalaikes socialines ir emocines kompetencijas ugdančias prevencines programas „Zipio draugai“, „Antras žingsnis“, „Lions Quest“, „Olweus“, apimančias smurto, alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevenciją bei sveikos gyvensenos skatinimą. Labai svarbu

apsaugoti vaikus nuo psichinę sveikatą veikiančių medžiagų vartojimo. Efektyvus pirminės prevencijos būdas – suformuoti reikiamas nuostatas ir išugdyti sveiko gyvenimo įgūdžius, kurie padėtų paaugliui, jaunuoliui priimti sprendimus ir suvokti, kad tiek fizinė, tiek psichinė priklausomybė, kurią ypač sunku pagydyti, griaua žmonių gyvenimus. Įgyvendinant psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją ugdymo įstaigose, svarbu į prevencinę veiklą kiek įmanoma daugiau įtraukti vaikų tėvus – organizuoti tėvų švietimą psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos klausimais, skatinti dalyvauti prevencinėse ugdymo įstaigose veikloje. 2024-04-24 tėvams (globėjams, rūpintojams), specialistams prof. Dr. Saulius Čaplinskas skaitė paskaitą „Psichotropinių medžiagų prevencijos pagal „Planet Yuth“ modelį“.

2024 metais Šilutės r. Martyno Jankaus pagrindinėje mokykloje įdiegti sensoriai „Vapeless“, kurie pasitelkdami išmanius adaptyvius algoritmus užfiksuoja vaikų elektroninių cigarečių rūkymą tualetuose, persirengimo kambariuose ir klasėse.

2024-12-03 Kretingos rajono savivaldybėje įvyko Kretingos rajono ir Šilutės rajono savivaldybių narkotikų kontrolės komisijų nariai. Susitikimo tikslas – pasidalyti gerosios praktikos komisijos darbe pavyzdžiais. Susitikimo dalyvių nuomone, sėkmę lemia laiku identifikuotos problemos mokyklose, bendras darbas su šeimomis ir atsakingas tėvų / globėjų požiūris, jų įgalinimas daryti įtaką vaikų elgesiui ir pasirinkimams, prevencinių priemonių organizavimas.

Narkotikų kontrolės komisijos posėdžiai yra tik viena iš Narkotikų kontrolės komisijos veiklos formų, tačiau ypač svarbus yra nuolatinis Narkotikų kontrolės komisijos narių, kitų specialistų kompetencijų tobulinimas, siekiant įsigilinti į nuolat besikeičiančias šiuolaikines psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo tendencijas, naujausias mokslu grįstas psichoaktyviųjų medžiagų paklausos ir pasiūlos priemones ir kylančius iššūkius. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, suprasdamas glaudaus bendradarbiavimo su savivaldybėmis svarbą ir siekdamas, kad kiekviena savivaldybė prisidėtų prie subalansuotos visų psichoaktyviųjų medžiagų paklausos ir pasiūlos mažinimo politikos kūrimo ir jos priemonių įgyvendinimo tiek nacionaliniu, tiek vietos lygmeniu, savivaldybių narkotikų kontrolės komisijoms ir už sprendimų priėmimą šioje srityje atsakingiems asmenims organizavo mokymus: „Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija savivaldybėse. Bendradarbiavimo svarba ir perspektyvos“ (2024-09-11), „Nekaltų“ eksperimentų su psichoaktyviomis medžiagomis kaina. Specialistų ir tėvų vaidmuo pagalbos procese“ (2024-09-19), „Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos kokybės užtikrinimas“ (2024-12-16/17).

Tauragės apskrities vyriausiojo policijos komisariato Šilutės rajono policijos komisariato pareigūnai bendrojo ugdymo mokyklose ir jų priegiose dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų prevencijos vykdė 7 policines priemones, iš viso šia tema moksleiviams vedė 12 paskaitų, dalyvavo mokinių tėvų susirinkimuose, viešino anoniminę liniją „Skambink ir stabdyk narkotikų plitimą“. Nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. Šilutės rajono savivaldybėje pradėta 18 ikiteisminių tyrimų dėl neteisėto disponavimo narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis be tikslo jas platinti (Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – LR BK) 259 str.) (2023 m. – 24), nustatyti 25 įtariamieji (2023 m. – 27), iš kurių 3 asmenys iki 18 metų amžiaus (2023 m. – 0). Taip pat 1 nepilnamečiam (iki 18 metų) Šilutės rajono savivaldybės gyventojui pareikšti įtarimai Palangos m. PK dėl disponavimo kanapėmis.

Pradėti 4 ikiteisminiai tyrimai dėl neteisėto disponavimo narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis turint tikslą jas platinti arba neteisėtas disponavimas labai dideliu narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu (LR BK 260 str.) (2023 m. – 5). Nustatyti 9 įtariamieji (2023 m. – 6), iš kurių asmenų iki 18 metų amžiaus nebuvo (2023 m. – 0).

Dėl narkotinių ar psichotropinių medžiagų platinimo nepilnamečiams (LR BK 261 str.) ikiteisminių tyrimų nepradėta.

Dėl narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo be gydytojo paskyrimo (Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – LR ANK) 71 str.) nustatyti 69 atvejai (2023 m. – 67). Iš jų 10 nepilnamečių nuo 16 iki 18 metų amžiaus (2023 m. – 7).

Dėl alkoholinių gėrimų vartojimo viešosiose vietose arba neblaivaus asmens pasirodymo viešosiose vietose (LR ANK 484 str.) nustatyta 240 atvejų (2023 m. – 149).

Dėl alkoholinių gėrimų vartojimo ar turėjimo, kai tai daro jaunesni negu dvidešimties metų asmenys (LR ANK 485 str.), nustatyti 38 atvejai (2023 m. – 32). Iš jų 14 nepilnamečių iki 16 metų amžiaus ir 24 nepilnamečiai nuo 16 iki 18 metų amžiaus.

Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatyme numatytas tabako gaminių vartojimo ar jų turėjimo ribojimo pažeidimo, pastatų (butų) arba patalpų savininkams ar kitų daiktinių teisių turėtojams nustatytų reikalavimų nevykdymo (LR ANK 492 str.) nustatyti 28 nepilnamečiai (2023 m. – 32). Iš jų 15 nepilnamečių iki 16 metų amžiaus, 13 nepilnamečių nuo 16 iki 18 metų amžiaus.

III. SKYRIUS

PAGALBOS IR PASLAUGŲ PRIEINAMUMAS

Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos priemonės planuojamos ir vykdomos įvertinant tikslinių grupių poreikius. Viena iš tikslinės prevencijos priemonių Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure vykdoma Ankstyvosios intervencijos programa, skirta asmenims (nuo 12 iki 21 metų amžiaus), turintiems eksperimentavimo su alkoholiu ir (ar) psichoaktyviosiomis medžiagomis ar nereguliaraus jų vartojimo patirties, siekiant motyvuoti atsisakyti šių medžiagų vartojimo. 2024 metais Ankstyvosios intervencijos programoje dalyvavo 23 12 vaikai ir visi sėkmingai programą užbaigė (2023 m. – 12).

Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure teikiamos nemokamos anonimiškos priklausomybių konsultanto paslaugos rizikingai ar žalingai alkoholį vartojantiems asmenims ir jų artimiesiems. Šiomis paslaugomis siekiama padėti ir patarti, kaip elgtis, jei su žalingu alkoholio vartojimu ar su priklausomybe susiduria artimieji ar pats asmuo. Į priklausomybės konsultantus žmonės gali kreiptis be gydytojo siuntimo. 2024 metais priklausomybių konsultanto paslaugomis pasinaudojo 215 asmenų (2023 m. – 188), kuriems suteikta iš viso 517 konsultacijų (2023 m. – 495). Psichologinės gerovės specialistas teikia nemokamas individualias ir grupines psichologo konsultacijas tiek suaugusiems, tiek ir vaikams. 2024 metais sutektos 1266 individualios psichologo konsultacijos 211 asmenų. Įvyko 45 grupiniai užsiėmimai, kuriuose dalyvavo 506 asmenys.

Vaiko gerovės ir globos centre vykdomos kompleksinės paslaugos teikia individualias ir (ar) grupines psichologo konsultacijas, yra savipagalbos grupės patiriantiems sunkumų asmeniniame gyvenime ir (ar) šeimoje. 2024 metais 201 asmuo kreipėsi individualių psichologo paslaugų (2023 m. – 174), kurioms iš viso skirta 1413 valandų (2023 m. – 443 val.).

UAB medicinos centro „Puriena“ psichikos sveikatos centre ir psichikos sveikatos centre EGO PS teikiamos psichiatro, psichologo, socialinio darbuotojo, šeimos konsultacijos, medikamentinis gydymas, taikoma individuali ir grupinė psichoterapija.

2024-10-23 Šilutės rajono savivaldybėje tėvams (globėjams, rūpintojams), švietimo, socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros specialistams pristatytos Priklausomybės ligų centro Klaipėdos filialo paslaugos. Nuo 2023 metų įsteigtame Respublikinio priklausomybės ligų centro Klaipėdos filialo vaikų dienos stacionare gydomi visi Klaipėdos apskrityje gyvenantys vaikai, kurie vartoja psichiką veikiančias medžiagas.

Savivaldybėje taip pat veikia savipagalbos grupės AA draugija „Ateitis“ ir Al-Anon grupė jų artimiesiems, VšĮ reabilitacijos namai „Gabriellius“ ir priklausomybės ligų terapinė bendruomenė VšĮ „Taikos kelias“.

IV. SKYRIUS

NARKOTIKŲ KONTROLĖS KOMISIJOS VEIKLOS VIEŠINIMAS

Informacija apie Komisijos nuostatus, jos sudėtį, posėdžių darbotvarkes ir jų nutarimus, rekomendacijos tėvams (globėjams, rūpintojams) ir ugdymo įstaigoms ir kita aktuali informacija viešinama savivaldybės interneto svetainėje www.silute.lt, skiltyje „Narkotikų kontrolės komisija“. Taip pat aktuali informacija skelbiama socialinio tinklo „Facebook“ puslapyje „Šilutės rajono savivaldybė“. Svetainėje taip pat paskelbti 2024 metais atliktos Alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų Europos mokyklose tyrimo (toliau – ESPAD) apklausos apie alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą duomenys, lyginant juos šalies savivaldybių lygmeniu.

V. SKYRIUS

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Išanalizavus Tauragės apskrities vyriausiojo policijos komisariato pateiktus duomenis apie Šilutės rajono savivaldybės teritorijoje nustatytus teisės pažeidimus dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų įsigijimo, vartojimo ir platinimo, lyginant su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, nustatyta, kad narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimas išlieka opi problema. Pastebima, kad vis jaunesni asmenys pradeda eksperimentuoti svaigiosiomis medžiagomis. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos veiksmingumas priklauso nuo skirtingų sektorių įsitraukimo ir jų sėkmingo bendradarbiavimo, siekiant bendrų tikslų ir pripažįstant, kad psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas yra žmogaus fizinės, psichinės sveikatos ir socialinės gerovės užtikrinimo problema. Apibendrinant galima pasidžiaugti, kad savivaldybėje vis daugiau įstaigų aktyviai įsitraukia į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos vykdymą.

Siūlymai siekiant gerinti Narkotikų kontrolės komisijos veiklos efektyvumą:

- Stiprinti tėvų požiūrį ir atsakomybę sprendžiant aktualius klausimus, susijusius su psichoaktyviųjų medžiagų kontrole ir vartojimo prevencija.

- Skatinti ilgalaikę partnerystę su organizacijomis, kurios dirba su jaunimu ir teikia priklausomybių gydymo ar prevencijos paslaugas.
  - Stiprinant bendruomenės iniciatyvas, įgyvendinant priemones įvairioms tikslinėms grupėms, skatinančias visuomenės supratimą apie priklausomybių prevenciją.
-